

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/186658,W-audycji-Przystanek-Historia-w-Polskim-Radiu-31-rocznica-ujawnienia-tzw-list-Ma.html>
28.02.2026, 14:58

W audycji „Przystanek Historia” w Polskim Radiu: 31. rocznica ujawnienia tzw. list Macierewicza. Dlaczego odwołano rząd Jana Olszewskiego? – 14 czerwca 2023

Program I Polskiego Radia, godz. 19.30

14.06.2023

Minister spraw wewnętrznych rządu Jana Olszewskiego, Antoni Macierewicz, 4 czerwca 1992 r. przedstawił Sejmowi RP nazwiska 64 osób, które współpracowały z komunistyczną bezpieką. – To ogromna zasługa tych ludzi, że opublikowano te listy i w powszechnym odczuciu polskiego życia politycznego była to już sprawa, której nie da się zamieść pod dywan – dr Piotr Gontarczyk z Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięi Narodowej.

Na wspomnianej liście figurowali członkowie rządu, posłowie i senatorzy. Drugą listę, na której znalazły się nazwiska ówczesnego prezydenta RP Lecha Wałęsy i marszałka Sejmu Wiesława Chrzanowskiego, Antoni Macierewicz przekazał prezydentowi, marszałkowi Sejmu i Senatu, prezesowi Sądu Najwyższego oraz prezesowi Trybunału Konstytucyjnego.

Prezentacja list rozpoczęła szereg wydarzeń, które doprowadziły do odwołania rządu Jana Olszewskiego.

Wymiar sprawiedliwości chciał zablokować lustrację

Powstanie list było realizacją uchwały z 28 maja 1992 roku, w której zobowiązano ministra spraw wewnętrznych Antoniego Macierewicza do podania informacji na temat osób pełniących funkcje publiczne, które w latach 1945–1990 współpracowały z Urzędem Bezpieczeństwa i Służbą Bezpieczeństwa.

Uchwała tego samego dnia została zaskarżona do TK. Podczas rozprawy 19 maja sędziowie zawiesili uchwałę, ponieważ ich zdaniem nie zapewniała ochrony prawnej osobie podejrzanej o współpracę. 20 października uchwała utraciła moc prawną. – Polski wymiar sprawiedliwości, który sam nie został zlustrowany i który składał się jeszcze z wielu komunistycznych nominatów, niektórzy funkcjonują w sądach do dzisiaj, robił przez ostatnie lata dosłownie wszystko, żeby zablokować jakkolwiek lustrację – zaznaczył dr Piotr Gontarczyk.

– Jedni będą twierdzili, że każdy ma prawo do zaskarżenia decyzji sądowej czy administracyjnej i normalnej drogi prawnej. Z drugiej strony znaczna część historyków powie, że to jest takie sądowe ustalenie prawdy. W sądach odbywały się rzeczy absolutnie skandaliczne. Ludzie, którzy wiele lat współpracowali z bezpieką albo ze służbami wojskowymi, otrzymywali tzw. wyroki oczyszczające. To są kuriozalne historie – dodaje ekspert.

1997 rok – już czy dopiero?

Ustawa lustracyjna została uchwalona w 1997 roku, a na jej mocy utworzono Sąd Lustracyjny i

Urząd Rzecznika Interesu Publicznego. Można powiedzieć dopiero czy już?

- I już, i dopiero. Z jednej strony było bardzo późno, bo nastąpiło to wiele lat po obaleniu komunizmu, natomiast powinno być posprzątane, jak np. w Czechach na przełomie 1989 i 1990 roku. Z drugiej strony ogromną zasługą tych ludzi z 1992 roku, premiera Olszewskiego i Antoniego Macierewicza, jest to, że opublikowano listy i w powszechnym odczuciu polskiego życia politycznego była to już sprawa, której nie da się zamieść pod dywan. Prędzej czy później w jakiejś formie trzeba było to zrobić. Jest to największa zasługa 1992 roku - komentuje dr Piotr Gontarczyk.

Ponadto w audycji:

- Czerwcowe pielgrzymki Jana Pawła II. Gość: dr Paweł Błażewicz, Biuro Rzecznika Prasowego IPN
- Książka: [Aleksandra Pietrowicz, Rafał Sierchuła, Ku Armii Narodowej. Z dziejów konspiracji wojskowej Stronnictwa Narodowego w Wielkopolsce 1939-1942](#). Gość: dr Rafał Sierchuła, OBBH IPN w Poznaniu

Stronnictwo Narodowe było największą partią polityczną działającą na terytorium Wielkopolski. Budowane przez okres międzywojenny zaplecze polityczne, wpływy medialne, umocowanie społeczne zweryfikowane zostały w okresie II wojny światowej. Publikacja przybliżyła tę historię, a przede wszystkim przypomina żołnierzy i działaczy konspiracji ruchu narodowego

- Wybrane wydarzenia organizowane przez IPN i artykuły na portalu przystanekhistoria.pl.

► POSŁUCHAJ

- [Poprzednia audycja: „Przystanek Historia”, 30 maja 2023](#)
- [Odcinki archiwalne na portalu przystanekhistoria.pl](#)

* * *

Cykl audycji „Przystanek Historia” jest realizowany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Program I Polskiego Radia. Rozmowy poświęcone są ważnym wydarzeniom, które wpłynęły na dzieje Polski w XX wieku oraz ludziom, którzy tę historię tworzy.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)